

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Ľubica Nováková

Kritické myslenie na 1. stupni ZŠ, stratégia rámca učenia EUR

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Bratislava
2014

Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor OPS/OSO:	Mgr. Ľubica Nováková
Kontakt na autora:	ZŠ Štúrova 18, 907 01 Myjava e-mail: novakovalubica1@gmail.com
Názov OPS/OSO:	Kritické myslenie na 1.stupni ZŠ, stratégia rámca učenia EUR
Rok vytvorenia OPS/OSO:	2014 VII. kolo výzvy
Odborné stanovisko vypracoval:	Mgr. Eva Líšková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Stratégia učenia rámca EUR, evokácia, uvedomenie si významu, reflexia, metódy: brainstorming, insert, zhlukovanie, voľné písanie, cinquain, cubing, rovnakí/rozdielni, viem-achcem vedieť-naučil som sa

Anotácia

Práca je zameraná na využívanie metód kritického myslenia na 1.stupni ZŠ vo všetkých výchovno-vzdelávacích predmetoch. Vysvetľuje stratégiu učenia rámca EUR, ponúka deväť metodicky rozpracovaných vyučovacích hodín, praktické cvičenia a v prílohe ukážky výsledných prác žiakov.

OBSAH

ÚVOD	4
1. Opis osvedčenej pedagogickej skúsenosti-teoretická časť	5
1.1 Kontext a rámec, špecifikácia cieľovej skupiny	5
1.2 Vymedzenie kompetencií.....	5
1.3 Ciele osvedčenej pedagogickej skúsenosti	5
1.4 Stratégia učenia EUR	6
1.4.1 Evokácia.....	6
1.4.2 Uvedomenie si významu	7
1.4.3 Reflexia	7
1.5 Metodické postupy využívajúca stratégiu učenia EUR.....	7
1.5.1 Brainstorming	8
1.5.2 Insert.....	9
1.5.3 Metóda zhlukovania	9
1.5.4 Voľné písanie	10
1.5.5 Cinquain.....	11
1.5.6 Cubing – hádzanie kocky	11
1.5.7 Rovnakí/Rozdielni.....	11
1.5.8 Viem – Chcem vedieť – Naučil som sa.....	12
2. Opis osvedčenej pedagogickej skúsenosti-praktická časť	13
2.1 Hodina výtvarnej výchovy s použitím metódy brainstorming	13
2.2 Hodina slovenského jazyka a literatúry s použitím metód insert, cinquain.....	14
2.3 Hodina vlastivedy s použitím metódy zhlukovania.....	16
2.4 Hodina etickej výchovy s použitím metódy brainstorming	18
2.5 Hodina prírodovedy s použitím metódy zhlukovania	20
2.6 Hodina prírodovedy s použitím metódy viem-chcem vedieť-naučil som sa.....	21
2.7 Hodina slovenského jazyka s použitím metód voľné písanie, rovnakí/rozdielni	22
2.8 Hodina vlastivedy s použitím metódy cubing	24
2.9 Hodina matematiky s použitím metód brainstorming, cinquain.....	25
2.10 Hodina pracovného vyučovania s použitím metódy voľné písanie	27
ZÁVER	28
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	30
PRÍLOHY	31

ÚVOD

Čoraz intenzívnejšie sa do popredia dostávajú požiadavky na zmenu prístupu učiteľov k dosahovaniu pedagogických cieľov vo výchovno-vzdelávacom procese a preto je dôležité, aby pedagógovia využívali aj alternatívne metódy výučby popri klasických vyučovacích metódach. Metódami kritického myslenia môžu pedagógovia zefektívniť výchovno-vzdelávaciu činnosť a zároveň vedomosti žiakov sú trvalejšie a hlbšie. Dobrými metódami si učiteľ nielen získa žiakov, ale i žiaci sa tešia na ďalšie nové poznatky, nové aktivity. Je ich prirodzenou vlastnosťou, že chcú byť prví, lepší ako ostatní, chcú ukázať, čo dokázali, nakreslili, vytvorili, napísali, zdramatizovali. Človek je tvor, ktorý túži po poznaní, po odhaľovaní niečoho nového, a práve poslaním pedagóga je túto schopnosť rozvíjať a podporovať. Preto je cieľom mojej práce poukázať na jedinečnosť princípov kritického myslenia a jeho praktického využitia na vyučovacích hodinách, kde je poskytnutý priestor na sebarealizáciu. Hodiny majú zároveň tvorivý, zábavný charakter so zreteľom na žiakov ako aktívnych činiteľov. Na splnenie cieľov som zvolila metodické postupy, ktoré využívajú stratégiu učenia EUR. Súčasná spoločnosť potrebuje a vyžaduje sebavedomých ľudí, ktorí majú svoj názor a neboja sa ho prezentovať, vedia kriticky ohodnotiť svoju prácu, prácu iných. A preto je potrebné vychovávať a viesť deti k zdravému sebavedomiu už od 1. ročníka ZŠ. Na Slovensku sa podporou kritického myslenia najviac zaoberá Združenie Orava, ktoré organizuje vzdelávacie programy pre učiteľov na rôznom stupni škôl. Vzdelávací program s názvom „Čítaním a písaním ku kritickému myslianiu“, v rozsahu 180 hodín, som úspešne absolvovala. Metódy tohto programu sa snažím uplatňovať vo vyučovacom procese. Práve preto som si vybrala túto tému, aby som ukázala, že s deťmi sa dá pracovať aj inými spôsobmi, tvorivo a s radosťou.

Práca je rozdelená do dvoch častí. V prvej časti, ktorá je teoretická, je zaradená a popísaná stratégia EUR a metódy využívajúce túto stratégiu. V druhej časti, ktorá je praktická, sú metodicky rozpracované vyučovacie hodiny, v ktorých sú aplikované metódy a k nim praktické cvičenia podporujúce kritické myslenie žiakov. Každá vyučovacia hodina využíva stratégiu učenia EUR – evokácia, uvedomenie si významu a reflexia. Jednotlivé vyučovacie hodiny sú metodicky spracované tak, aby mohli byť využívané aj inými pedagógmi.

1. OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI-TEORETICKÁ ČASŤ

1.1 Kontext a rámec, špecifikácia cieľovej skupiny

Navrhované aktivity boli realizované v 1., 2., 3., 4. ročníku základnej školy vo výchovno-vzdelávacích predmetoch – SJL, MAT, PDA, VLA, VYV, ETV, PVC. Pre ich úspešnú realizáciu je potrebné, aby sa učiteľ oboznámil s metódami kritického myslenia, kompetenciami a pravidelne ich využíval na vyučovacích hodinách.

1.2 Vymedzenie kompetencií

Pri metódach kritického myslenia sa rozvíjajú nasledovné kompetencie:

kognitívne – byť tvorivý, kriticky myslieť, riešiť problémy

interpersonálne – tolerovať iných, spolupracovať s inými

komunikačné – vyjadrovať sa ústne a písomne primerane situácii, počúvať, čítať s porozumením, prezentovať informácie

personálne – sebauvedomenie – sebahodnotenie, kritika, sebaovládanie – kontrola svojho správania

učebné – poznať svoj preferovaný učebný štýl, byť aktívny na vyučovaní, samostatne sa učiť

informačné – práca s počítačom, knihami, vedieť kde hľadať informácie

1.3 Ciele osvedčenej pedagogickej skúsenosti

Cieľom práce je poskytnúť niekoľko námetov na použitie metód kritického myslenia, ktoré obohacujú vyučovanie a u žiakov prebúdajú väčší záujem o nadobúdanie nových vedomostí.

Špecifické ciele:

- poskytnúť žiakom priestor na sebarealizáciu a vychovávať k tvorivosti
- naučiť sa samostatne sa učiť
- žiaci majú vedieť: aplikovať svoje vedomosti pružne a tvorivo
- riešiť danú problematiku so záujmom

- kriticky hodnotiť seba aj svoje okolie
- úspešne riešiť problémy, ktoré boli doteraz neznáme
- zvažovať a uskutočňovať premyslené rozhodnutia
- tvorivo myslieť a vyjadrovať sa k téme

1.4 Stratégia učenia EUR

V dnešnej spoločnosti nestačí mať len množstvo vedomostí. Vedomosti sú síce dôležité, ale nie dostatočné na získanie plnej vzdelanosti.

Podľa Števonkovej (2001, s. 6) by mali mať žiaci predovšetkým schopnosť:

- samostatne sa učiť.
- vedieť aplikovať svoje vedomosti pružne a tvorivo.
- modifikovať informácie, aby mohli úspešne riešiť problémy, ktoré boli doteraz neznáme.

Stratégia učenia a myslenia EUR je proces, pri ktorom učiteľ pomáha žiakom lepšie porozumieť učivu. Tvorcami tejto stratégie sú Meredith a Steele a pozostáva z troch krokov: evokácia, uvedomenie si významu a reflexia. Model opisuje postupnosť krokov, ktorými žiaci prechádzajú pred učením, v jeho priebehu a po učení. Spôsob, akým sa dá táto stratégia aplikovať, sa líši s ohľadom na vek a vyspelosť žiakov.

1.4.1 Evokácia

V tejto fáze si žiaci aktívne evokujú (vybavujú, spomínajú) vedomosti, ktoré majú o danej téme. Učiteľ zapisuje všetky informácie od žiakov na tabuľu, bez ohľadu na to, či sú správne alebo nesprávne. Zároveň otázkami podnecuje žiakov k tým informáciám, ktoré ešte neuviedli, ale sú dôležité. Podľa Tureka (2010, s. 255) učiteľ nemá hovoriť veľa, naopak, hovoriť majú žiaci. Učiteľ len vedie žiakov a umožňuje, aby si vybavovali myšlienky.

Žiak si uvedomuje, na akej úrovni pozná predloženú tému a k týmto vedomostiam bude neskôr pridávať ďalšie. Proces učenia je procesom spájania starého s novým. Ak žiakovi umožníme rekonštrukciu predchádzajúcich informácií, umožníme mu lepšie porozumieť a ľahšie si zapamätať nové informácie. Cieľom učiteľa, v tejto fáze, je vzbudiť záujem žiaka o danú tému, pretože ak je žiak aktívne zapojený do procesu učenia, uvedomuje si jeho zmysel a učenie je efektívnejšie, vedomosti sú trvalejšie.

1.4.2 Uvedomenie si významu

V tejto fáze sa žiaci dostávajú do kontaktu s novými myšlienkami, informáciami. Žiak pod vedením učiteľa získava nové poznatky o pojmoch a vzťahoch medzi nimi, vytvára si postoje k učivu. Nemusí to byť vždy čítanie textu, môže to byť napríklad sledovanie filmu, počúvanie prednášky alebo uskutočnenie experimentu. Tu má učiteľ najmenší vplyv na učenie žiakov. Aby žiaci zostali aktívni, existujú rôzne učebné postupy, ktoré:

„ a) Pomáhajú udržiavať žiakov v činnosti, zachovávajú energiu a záujem, ktorý bol vytvorený počas fázy evokácie. b) Podporujú úsilie žiaka sledovať svoje porozumenie. Tí žiaci, ktorí sledujú svoje procesy porozumenia, používajú nové informácie, aby si ich doplnili do pamäťových schém. Je dôležité zámerne spájať nové informácie s už poznanými, budovanie vzťahov medzi poznaným a novým.“ (Števonková, 2001, s. 8)

U žiakov môžu vzniknúť aj mylné pojmy a predstavy. Úlohou učiteľa je vysvetliť podstatu a naviesť žiaka na nové správne myšlienky a povzbudiť ho k ďalšej práci. Aj takéto učenie má svoj význam.

1.4.3 Reflexia

V tejto fáze si žiaci upevňujú získané nové vedomosti, uvedomujú si, čo nové sa naučili, pochopili, zároveň však aj to, čo nepochopili, k čomu potrebujú ešte nové ďalšie informácie. Tu vznikajú trvalé vedomosti. „Učenie s dlhodobými výsledkami a hlboké porozumenie textu je individuálne. Žiaci si pamätajú najlepšie to, čomu rozumejú.“ (Števonková, 2001, s.8) Dôležitá je diskusia, kde si žiaci vzájomnou komunikáciou, výmenou názorov a myšlienok rozširujú slovnú zásobu, naučia sa rešpektovať rôzne názory.

1.5 Metodické postupy využívajúca stratégiu učenia EUR

Slovo metóda pochádza z gréčtiny a znamená spôsob, postup, cestu, pomocou ktorej sa dosiahne stanovený cieľ. Prostredníctvom metód sú žiaci vedení k poznaniu. Vždy treba vybrať vhodné metódy tak, aby učiteľ dokázal sústrediť pozornosť žiakov, aktivizoval ich záujem, vnímanie, pozorovanie a myslenie a organizoval ich praktické činnosti. Úlohou metód je aj upevnenie a kontrola kvality a kvantity získaných vedomostí.

„Zo skúseností vieme, že edukačný proces je spojený s problémami, ako je nepozornosť žiakov, nechť k učeniu, nezáujem o učivo. Z toho vyplýva, ako veľmi je dôležité žiakov

motivovať využívaním motivačných metód, a tak žiakom podať učivo v príťažlivejšej a zaujímavejšej forme.“ (Jašová 2010, s. 22)

1.5.1 Brainstorming

Táto metóda v preklade znamená „búrka v mozgu“. Podľa Tureka (2010, s. 278) treba dodržiavať tri zásady brainstormingu:

1. Oddeliť tvorbu, produkciu nápadov od ich hodnotenia.
2. Kvantita vyvoláva kvalitu. Vyprodukovať čo najviac nápadov
3. Synergetický efekt. Pracovať spoločne, navzájom sa inšpirovať.

S cieľom realizovať tieto zásady platia v brainstormingu isté pravidlá:

- a) Pravidlo zákazu kritiky.
- b) Pravidlo uvoľnenia fantázie.
- c) Pravidlo čo najväčšieho počtu nápadov.
- d) Pravidlo vzájomnej inšpirácie.
- e) Pravidlo úplnej rovnosti účastníkov.

Brainstorming sa skladá z týchto etáp:

1. Oboznámenie účastníkov s cieľom, problémom a s pravidlami brainstormingu. Zvolí sa veľkosť skupiny a realizuje sa krátka beseda o miniprobléme napr. využitie školskej aktovky.
2. Tvorba, produkcia nápadov, riešení. Nápady sa píše na papier alebo tabuľu, aby boli stále pred očami. Účastníci sa hlásia a pri jednom vystúpení môžu povedať len jeden nápad. Ide o to, vyprodukovať čo najviac nápadov. Čas produkovania závisí od problému. Vhodné je 5 až 10 minút.
3. Prestávka. Podľa charakteru problému môže trvať niekoľko minút, hodín, ale aj dní.
4. Vyhodnotenie návrhov, riešení. Určí sa 5 - 6 kritérií na hodnotenie návrhov. Treba sa sústrediť na to, ako sa dajú nápady zrealizovať, a nie hľadať dôvody, prečo sa to nedá.

Pri nácviku metódy brainstormingu treba prejaviť veľkú trpezlivosť. Spočiatku budú žiaci možno produkovať málo nápadov. Postupne však prestanú mať zábrany a začnú voľne produkovať.

Metóda brainstormingu je vhodná na úvod hodiny. Žiaci triedia informácie, dávajú veci do súvislostí, prepájajú poznatky rôznych vzdelávacích oblastí, formulujú a vyjadrujú svoje myšlienky a názory, počúvajú druhých, spolupracujú a prispievajú k diskusii v skupine.

1.5.2 Insert

Insert je anglická skratka pre „interaktívny záznamový systém pre efektívne čítanie a myslenie“. Je to metóda na sledovanie porozumenia textu. Žiakov treba naučiť, aby mali pri čítaní poruke vždy ceruzku na pohotovú označenie myšlienok.

Znaky metódy Insert:

- ✓ „Toto som vedel.“ – potvrdenie toho, čo už vieme
- „Nemyslel som si, že je to tak.“ - v rozpore s tým, čo si myslíme
- + „Toto som nevedel/a.“ – nová, zaujímavá informácia
- ? „Tomuto nerozumiem.“ – nejasné, snaha dozvedieť sa viac
- * „Toto stojí za to, aby som to pochopil.“ – dôležité, ktoré by sme mali pochopiť

Žiaci pri čítaní textu zaznamenávajú na okraj rôzne znaky metódy Insert, podľa toho, ako sú v súlade s ich vedomosťami a chápaním textu. Nemusia označovať každú myšlienku v texte. Znak má odrážať vzťah k poznatkom v článku vo všeobecnosti. Vhodné je začínať už na prvom stupni a používať prvé dve značky. Postupne pridávať ďalšie, poslednú používať až budú žiaci skutočne aktívni čitatelia, ktorí chcú text pochopiť do hĺbky.

Uvedenú metódu je vhodné použiť vtedy, keď chceme, aby žiaci čítali text pozorne, vnímali ho a uvažovali nad ním.

1.5.3 Metóda zhlukovania

Zhlukovanie znamená mapovanie alebo sieťovanie. Je to účinná metóda, ktorá umožňuje žiakom voľne rozmýšľať, objaviť, čo si myslia o danej téme. Zhlukovanie je vhodné využívať vo fáze evokácie a reflexie. Žiaci nielenže dostávajú informácie, ale sú aj nútení hodnotiť ich, interpretovať a dávať ich do vzťahu. Pri zhlukovaní platia nasledovné pravidlá:

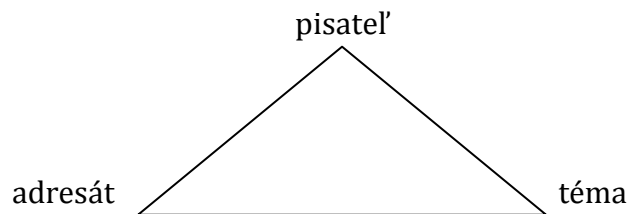
1. Do prostriedku čistého papiera napíšeme kľúčové slovo, ktoré ohraničíme.
2. Napíšeme všetky asociácie, ktoré nám prichádzajú na rozum. Nehodnotíme ich, nerobíme nijaký výber. Každé slovo dáme do krúžku.
3. V priebehu dvoch až troch minút pokračujeme vo vyvolávaní asociácií a nápadov. Slová, ktoré sa nám zdajú súvisiace, spojíme čiarami.

4. Ak nám neprichádzajú nové nápady, mimovoľne čarbeme ceruzkou na okraji papiera , kým dostaneme novú myšlienku. Píšeme rýchlo a nezamýšľame sa nad pravopisom daných slov a či daná asociácia súvisí alebo nesúvisí s témou.

Metóda zhlukovania je u žiakov obľúbená. Vhodná je aj pre dyslektikov, pretože nemusia písať súvislé vety, iba heslá alebo slovné spojenia.

1.5.4 Voľné písanie

Voľné písanie umožňuje žiakom písať o skúsenostiach, ktoré sú pre nich dôležité. Žiaci píšu na témy, o ktorých veľa vedia, na ktorých im záleží. Adresátom je často trieda, skupina žiakov, ale i jednotliviec. Práve pri tejto koncepcii písomného vyjadrovania dochádza k rozvoju kritického myslenia. Ako uvádzajú Strapcová a Palková (2001, s. 21), hlavné prvky tejto koncepcie vyjadruje schéma:

Obrázok č. 1 Zdroj: Projekt Orava v praxi, Adamusová, M., Števonková, K. et al., 2001

Pravidlá voľného písania:

- Vo vymedzenom čase (5-10 min.) píšete na papier, čo vás napadne. Ak vás nenapadá nová myšlienka, čmárajte si na okraj papiera.
- Počas písania sa nevracajte k tomu, čo ste už napísali, nič neopravujte.
- Nemyslite na pravopis ani štylistiku, na opravy bude čas neskôr.
- Tento písomný prejav učiteľ neznámkuje.
- Učíme pisateľov nebáť sa riskovať. Učiteľ si váži a rešpektuje myšlienky pisateľov.
- Žiaci musia dostať spätnú informáciu o svojom produkte a majú mať veľa možností diskutovať o tom.
- Píšeme spolu so žiakmi, aby videli, že aj my sme zamestnaní a zbytočne nám nekládli otázky.

Voľné písanie je v začiatkoch pre žiakov ťažké, pretože, keď už nevedia čo písať, nepíšu vôbec. Treba im však stále pripomínať, aby písali čokoľvek.

1.5.5 Cinquain

Pojem cinquain pochádza z francúzštiny, je odvodené zo slova päť a značí päťicu, súbor piatich prvkov. Je to päťriadková báseň, zhrňujúca informácie a názory do stručných výrazov, ktoré popisujú tému. Jednoducho povedané: cinquain nás učí vyjadrovať sa stručne, jasne a k veci.

Báseň má nasledovný formát:

1. verš: téma – jedno slovo, zväčša podstatné meno
2. verš: opis témy – dve slová, prídavné mená
3. verš: vyjadruje dej týkajúci sa témy – tri slová, slovesá
4. verš: vyjadruje opisnú frázu - štvorslovný výraz, najčastejšie veta zo štyroch slov, vyjadrujúca postoj, názor na tému
5. verš: vyjadruje tému iným slovom - jednoslovné synonymum, ktoré rekapituluje podstatu témy

Cinquain patrí k jednoduchým metódam, vhodným na rýchle a výstižné zopakovanie témy, na konci vyučovacej hodiny. Tu majú šancu na úspech aj slabší žiaci, ktorí si zapamätajú aspoň základné poznatky.

1.5.6 Cubing – hádzanie kocky

Hádzanie kocky je metóda, ktorá umožňuje pozrieť sa na tému z rôznych hľadísk. Treba využiť všetkých 6 strán kocky, pretože pohľad na vec len z jedného hľadiska je nedostatočný. Každéj strane kocky stačí venovať 3 minúty. Úlohy na stranách kocky sú na rôznej myšlienkovvej úrovni a začínajú slovami: opíš, porovnaj, asociuj, analyzuj, aplikuj, argumentuj. Pri menších deťoch otázky prispôbíme ich veku: napr. Aké je to veľké?, Čomu sa to podobá?, Kde to môžem nájsť?, Z čoho sa to skladá? a pod. .

Táto metóda je náročnejšia, nakoľko žiaci formulujú a vyjadrujú svoje myšlienky a názory, následne na to počúvajú druhých, snažia sa porozumieť a zapojiť sa do diskusie.

1.5.7 Rovnakí/Rozdielni

V tejto metóde sa žiaci učia počúvať jeden druhého a vážiť si rozdielne vedomosti, ktoré každý jednotlivec prináša do diskusie. Žiaci sú rozdelení do skupín. Každá skupina má zadané dva, tri nápady, témy. Do stredu papiera kreslia alebo píšú, v čom sú témy

rovnaké. Do rohov papiera kreslia alebo píšú , čo je rozdielne pre tému, o ktorej diskutujú. V závere sa každá skupina predstaví so svojimi plagátmi pred celou triedou.

1.5.8 Viem – Chcem vedieť – Naučil som sa

Cieľom tejto metódy je aktivovať žiacke vedomosti o téme, pomáhať im zadávať si učebné ciele a zamyslieť sa nad svojim učením. Tabuľku so stĺpcami viem, chcem vedieť, dozvedel som sa, možno využiť na jednej vyučovacej hodine alebo v priebehu niekoľkých dní a viac vyučovacích hodín. Žiaci sa tu naučia tvoriť otázky, ktoré by chceli skúmať, zamyslia sa nad ich odpoveďami, kriticky myslia o vzťahoch medzi predchádzajúcimi vedomosťami a novými informáciami.

2. OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI-PRAKTICKÁ ČASŤ

2.1 Hodina výtvarnej výchovy s použitím metódy brainstorming

Ročník: prvý ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Výtvarný jazyk – kompozičné princípy a možnosti kompozície

Téma: Písmená

Organizačná forma: vyučovací dvojhodinový blok

Medzipredmetové vzťahy: slovenský jazyk a literatúra, prírodoveda

Formy práce: individuálna a skupinová práca

Pomôcky: lep, výkresy, lepiaci farebný papier

Metódy: brainstorming, riadený rozhovor

Cieľ: u žiakov rozvíjať zručnosť a jemnú motoriku

Špecifický cieľ: žiakom poskytnúť priestor na sebarealizáciu a vychovávať k tvorivosti

Metodický postup:

Táto dvojhodinovka je pokračovaním slovenského jazyka a literatúry, kde sa opakovali všetky tvary písmen M, L, A, E.

I. Úvodná časť: Evokácia

Žiakov rozdelíme do štyroch skupín. Každá skupina dostane výkres, na ktorom je nalepené veľké tlačené písmeno. ([príloha A](#) obrázok č. 1) Úlohou žiakov je nakresliť (prípadne napísať slová) čo najviac rôznych obrázkov, ktorých pomenovanie sa začína na dané písmeno, ktoré majú pred sebou. Všetci žiaci kreslia na výkres súčasne, tam, kde majú voľné miesto. Každá skupinka potom odprezentuje svoje práce pred tabuľou. Ostatní majú možnosť povedať iné slová, ktoré by sa ešte dali nakresliť. Týmto spôsobom brainstormingu si žiaci rozširujú slovnú zásobu. Práce všetkých skupín pripneme na tabuľu.

II. Hlavná časť: Uvedomenie si významu

Žiakom dáme výkres rozdelený na tri časti. ([príloha A](#) obrázok č. 2) Ich úlohou je: Prvú najväčšiu časť výkresu oblepiť natrhanými kúskami lepiaceho farebného papiera - použiť rôzne farby, aby bol podklad pestrý. Potom na iný biely papier napísať veľké tlačené písmeno, vystrihnúť ho a nalepiť na farebný podklad do stredu. Na druhú časť výkresu fixkou napísať to isté písmeno, ale ako veľké písané. Na tretiu časť výkresu

napísať to isté písmeno ako malé písané. K písaným písmenám zároveň nakresliť obrázky začínajúce sa týmto písmenom.

III. Záverečná časť: Reflexia

Hra: Bežec, čitateľ, zapisovateľ. Žiaci sú rozdelení do skupín po troch. Čitateľ má lístky s rôznymi tvarmi písmen. Bežec uteká k čitateľovi, ktorý mu oznámi obsah lístka a beží naspäť k zapisovateľovi, ktorému oznámi, aké písmeno má zapísať. napr. malé písané m, veľké tlačené A. Ktojej skupine sa podarí prvej napísať správne všetky písmená, vyhráva. ([príloha A](#) obrázok č. 3) V závere hodiny sa súťaž vyhodnotí, žiaci zhodnotia, s čím mali pri hre najväčší problém a nakoniec sa vyhodnotia výkresy.

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

Pri prezentovaní svojich prác žiaci suverénne porozprávali a predstavili ostatným spolužiakom svoju prácu, na aké písmeno vymýšľali slová. Zároveň sa v skupine dopĺňali, čo všetko ešte mohli nakresliť. Šikovnejší žiaci nielen kreslili, ale aj písali slová. Úspešne sa zapojili aj slabší žiaci a pri prezentácii pred tabuľou sa aktívne zapájali do diskusie. V druhej časti každý žiak tvoril svoje dielo. Žiaci pracovali so záujmom a vytvorili práce podľa svojich predstáv. V záverečnej časti sa prejavili ako veľmi súťaživí. V skupine sa podporovali, poháňali, museli sa aktívne zapojiť aj slabší, pretože každá skupina chcela vyhrať. Hodina bola pre žiakov tvorivá a zároveň zábavná. Hravou formou si zopakovali písmenká, rozšírili slovnú zásobu a zároveň vytvorili pekné práce.

2.2 Hodina slovenského jazyka a literatúry s použitím metód insert, cinquain

Ročník: druhý ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Spisovateľ, ilustrátor

Téma: Mária Ďuríčková – Ako sa Gul'ko Bombul'ko narodil

Organizačná forma: vyučovací dvojhodinový blok

Medzipredmetové vzťahy: pracovné vyučovanie, prírodoveda

Formy práce: individuálna a skupinová práca, práca vo dvojiciach

Pomôcky: vlna, pradienko, loptička, lep, obrázky zvierat, kniha, tabuľa

Metódy: insert, cinquain

Cieľ: žiaci si majú rozšíriť slovnú zásobu, žiaci vedia čítať s porozumením

Špecifický cieľ: žiaci majú vedieť aplikovať svoje vedomosti pružne a tvorivo

Metodický postup:

I. Hlavná časť: Evokácia

Žiakom ukážeme kľbko vlny a loptičku. Všímajú si, čo majú spoločné, v čom sú rozdielne, na čo ich môžeme použiť. Zároveň obidve striedavo hádzeme žiakom. Po vyčerpaní všetkých nápadov sa zaoberáme len kľbkom vlny a pýtame sa, na čo všetko sa dá kľbko vlny použiť.

Takéto kľbko vlny je aj hlavným hrdinom v knižke Gul'ko Bombul'ko od Márie Ďuríčkovej. Žiakom knižku predstavíme, necháme ju kolovať, aby si ju mohli prelistovať.

II. Hlavná časť: Uvedomenie si významu

Prejdeme k samotnému čítaniu textu z čítanky alebo priamo z knižky. Žiakom dáme pokyn, aby si počas čítania do textu značili znaky: čo vieme, + nové informácie, ? čo je neznáme, - čo je inak, ako sme si mysleli. Ak túto metódu žiaci ešte nepoznajú, môžeme použiť len dve alebo tri značky. Po prečítaní textu si žiaci porovnávajú značky, porozprávame sa o obsahu. Väčšina žiakov nevie, čo je to pradienko. Z kolektívu vyberieme jedno dieťa a názorne ukážeme, ako sa pradienko splota. Motáme ho do kľba a pozorujeme ako rastie. Z praxe viem, že pre deti je táto činnosť zaujímavá a chcú si to vyskúšať viacerí. Vhodné je urobiť si takých Gul'kov na hodine výtvarnej výchovy.

Žiakom rozdáme kartičky s menami zvieratiek z knihy a s popisom zvukov, ktoré vydávajú. Na tabuli sú nalepené obrázky zvierat. Úlohou žiakov je správne priradiť zvuk a meno k zvierat'u na tabuli. ([príloha B](#) obrázok č. 4) Táto úloha je náročná, preto si môžu žiaci medzi sebou radiť.

III. Záverečná časť: Reflexia

To, či žiaci porozumeli tomu, čo čítali, si overíme pomocou cinquain. Žiaci pracujú v skupinách a každá skupina nakoniec odprezentuje svoje vedomosti pred ostatnými. Každá báseň je výsledkom spolupráce, pričom jeden sa motivuje myšlienkami ostatných. ([príloha B](#) obrázok č. 5) Práce vystavíme na nástenke, ako motiváciu pre ďalšiu tvorivú prácu na hodinách.

Keďže hodina čítania úzko súvisí so slovenským jazykom, na nasledujúcom cvičení si overíme aj učivo slovenského jazyka: Druhy viet. Žiaci dostanú na hárku papiera napísané dve oznamovacie vety, ktoré sú z prečítaného článku. Úlohou žiakov je utvoriť a napísať z daných viet opytovacie a rozkazovacie vety. ([príloha B](#) obrázok č. 6)

Tento dvojhodinový blok je vhodné spojiť s výtvarnou výchovou, kde si žiaci urobia Gul'ka, vyrobia zvieratá a v závere si zahrajú divadlo o Gul'kovi Bombul'kovi. ([príloha B](#) obrázok č. 7)

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

Pre žiakov bolo zaujímavé motanie vlny na kľbko, všetci si to chceli vyskúšať a prejavili záujem vyrobiť si Gul'kov na hodine výtvarnej výchovy. Náročné pre nich bolo priradiť zvuk a meno zvieratá k jeho obrázku, čo aj sami takto zhodnotili. Nakoniec sa im to s pomocou učiteľky podarilo. V spojení s obrázkom, si potom mená ľahko zapamätali. Tvorba básne im išla veľmi ľahko a rýchlo. Preformulovanie viet na opytovacie a rozkazovacie urobili všetci bez chyby. V závere si s radosťou zahrli divadielko. Na tejto hodine žiaci rozvíjali jemnú motoriku, rozšírili si slovnú zásobu, prostredníctvom divadielka prežili čítaný príbeh, precvičili si učivo slovenského jazyka, prírodovedy. Hodinu hodnotím ako všestrannú a úspešne zvládnutú, splnila svoj cieľ.

2.3 Hodina vlastivedy s použitím metódy zhukovania

Ročník: tretí ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Ako sa vyznať vo svojom okolí

Téma: Krajina

Organizačná forma: vyučovací dvojhodinový blok

Medzipredmetové vzťahy: slovenský jazyk a literatúra, prírodoveda,
výtvarná výchova

Formy práce: individuálna a skupinová práca,

Pomôcky: mapy, lep, obrázky, výkresy, tabuľa

Metódy: metóda zhukovania, práca s textom, rovnakí/rozdielni, riadený
rozhovor

Cieľ: žiaci majú vedieť projektom vyjadriť odlišnosť krajiny

Špecifický cieľ: žiaci majú vedieť riešiť danú problematiku so záujmom

Metodický postup:

I. Úvodná časť: Evokácia

Žiakov rozdelíme do skupín po štyroch. Každá skupina dostane dve obálky. V jednej sú obrázky krajiny, vyjadrené rôznymi spôsobmi, napr. fotografia, báseň, mapa, maľba. V druhej sú názvy, kto daný obrázok vytvoril, napr. fotograf, básnik, kartograf, maliar.

Úlohou žiakov je priradiť správny názov k obrázku. Po nájdení dvojíc sa zastavíme pri slove kartograf. Vysvetlíme žiakom, čo je jeho prácou a ukážeme rôzne druhy máp. Krajiny na obrázkoch sú z rôznych ročných období a na nich žiaci zistia, že krajina sa počas roka mení.

II. Hlavná časť: Uvedomenie si významu

Tu použijeme metódu zhlukovania. Na papieri v strede v rámci máme napísané slovo Krajina. ([príloha C](#) obrázok č. 8) Úloha pre žiakov znie: Napíšte všetko, čo vás v súvislosti s krajinou napadne. Každé slovo zakrúžkujte a naznačte spojenia, čo s čím súvisí. Pri písaní sa nezaoberajte pravopisom.

Po vypracovaní úlohy pracujeme so slovami, ktoré žiaci napísali. Nasmerujeme ich tak, že sami prídu na rozdelenie krajiny na vidiecku a mestskú, hornatú a rovinatú. Potom obrázky, s ktorými pracovali v úvode hodiny, roztriedia a nalepia do štyroch stĺpcov na veľký výkres. Hotový plagát vystavíme, aby žiaci mali možnosť, kedykoľvek si pripomenúť prebraté učivo.

III. Záverečná časť: Reflexia

Práca s neúplným textom. ([príloha C](#) obrázok č. 9) Žiakov rozdelíme do skupín po štyroch. Dáme im na papieri napísaný neúplný text, do ktorého majú doplniť slová. Ich rýchlosť a správnosť práce je adekvátne už osvojeným pojmom. Po ukončení sa žiaci vyjadria, v ktorých vetách mali problémy. Pre všetkých žiakov preopakujeme správne odpovede.

Ďalšou možnosťou je tvorba projektov. Žiakov náhodne podľa čísel, ktoré si vyžrebujú, rozdelíme do štyroch skupín. Prvá skupina bude spracovávať tému hornatá krajina, druhá tému rovinatá krajina, tretia tému mestská krajina a štvrtá tému vidiecka krajina. Pred tabuľou majú poukladané obrázky krajín. Vyberú si z nich a nalepia ich na svoj výkres. Do projektu môžu okrem lepenia obrázkov písať informácie a kresliť obrázky súvisiace s témou. Celkové spracovanie témy je na rozhodnutí celej skupiny. Po dokončení každá skupinka svoju prácu odprezentuje pred ostatnými spolužiakmi. ([príloha C](#) obrázok č. 10)

V závere hodiny zhodnotíme splnenie cieľa, aktivitu a prácu jednotlivých žiakov a skupín. Najaktívnejších žiakov môžeme ohodnotiť známku.

Pokračovaním tohto dvojhodinového bloku je hodina výtvarnej výchovy, počas ktorej žiaci maľujú svoje mesto, dedinu.

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

Na hodine boli žiaci veľmi aktívni. Keďže majú skúsenosti so zhukovaním, vyjadrovali jasne a súvisle svoje vlastné myšlienky. Slovo kartograf bolo pre väčšinu žiakov novým pojmom. Dvaja žiaci vedeli, čo znamená, a snažili sa naviesť ostatných spolužiakov k významu tohto slova. Celkom úspešne sa im to podarilo. Pri tvorení plagátov, žiaci pracovali so záujmom a snahou vytvoriť čo najlepšie dielo. Pri prezentácii sa vzájomne dopĺňali.

2.4 Hodina etickej výchovy s použitím metódy brainstorming

Ročník: druhý ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Iniciatíva

Téma: Iniciatíva v sebapoznaní

Organizačná forma: vyučovací dvojhodinový blok

Medzipredmetové vzťahy: slovenský jazyk a literatúra, výtvarná výchova, pracovné vyučovanie

Formy práce: individuálna práca, didaktická hra

Pomôcky: pripravené kartičky na bingo, nožnice, lep, farbičky, výkresy

Metódy: riadený rozhovor, brainstorming, aktivita bingo

Cieľ: žiaci majú vedieť vyjadriť svoje pozitíva a negatíva

Špecifický cieľ: žiaci majú vedieť kriticky hodnotiť seba a svoje okolie

Metodický postup:

I. Úvodná časť: Evokácia

Žiakov oboznámime s cieľom hodiny a začneme didaktickou aktivitou: Nechcem sa chváliť, ale... . Žiaci sedia v kruhu a postupne s použitím formulky: Nechcem sa chváliť, ale... hovoria o sebe niečo pozitívne (pekne kreslím, som dobrý v behaní, viem vyšívvať,...). Pri reflexii je vhodné, aby žiaci vyjadrili aj svoj názor, či bolo ťažké povedať niečo pekné o sebe a čím ich prekvapili ostatní spolužiaci.

Aktivitu môžeme obmeniť použitím formulky: Myslím, že by som sa mal zlepšiť... Tu sa pri reflexii žiaci zamyslia nad tým, ako svoje zápory vhodne odstrániť, alebo aspoň zmierniť.

II. Hlavná časť: Uvedomenie si významu

Pri didaktickej aktivite dôjde k prvotnému uvedomeniu si svojich vlastností. Téma je pre nich dosť náročná, preto ju žiakom priblížime zábavnejšou formou – aktivitou bingo. ([príloha D](#) príloha č. 11) Každý žiak obdrží tabuľku, v ktorej sú vety udávajúce niekoľko vonkajších znakov človeka. Úloha znie: Nájdi spolužiaka, pre ktorého platí daná vlastnosť. Ak s ňou spolužiak súhlasí, v danom okienku sa podpíše.

Žiaci sa voľne pohybujú po triede a vyhľadávajú vhodných spolužiakov pre dané vlastnosti. Kto má podpisy vo všetkých okienkach zakričí: „Bingo“. Dotyčný sa stáva víťazom a hra končí. Učiteľ spolu so žiakmi hru zhodnotí: Kto bol ústretový?, Kto bol egoista?, Nastala humorná situácia?, Aká?, Kto sa pomýlil pri čítaní? Atd'.

Úloha je zameraná nielen na odhalenie vlastností žiakov, ale aj na správne čítanie s porozumením.

Ďalej pokračujeme v hodine ústnym brainstormingom, kde sa žiaci zamyslia nad vlastnosťami dobrého kamaráta (priateľský, žičlivý, ochotný pomôcť, neohovára,...) Spätnou väzbou je potom otázka: Mám aj ja tieto vlastnosti?

Po tejto aktivite si žiaci vytvoria kvet priateľstva. Každý žiak vystrihne z výkresu lupeň kvetu. Napíše naň meno svojho kamaráta, vyfarbí ho a prilepí k pripravenej strednej časti kvetu. Výslednú prácu vystavíme v triede. ([príloha D](#) príloha č. 12)

III. Záverečná časť: Reflexia

V záverečnej časti hodiny sa zameriame na samoreflexiu vyjadrenú svojim autoportrétom ([príloha D](#) príloha č. 13), ku ktorému žiaci priradia svoje meno a prípadne aj charakteristickú vlastnosť. Hotové portréty poukladáme a nalepíme vedľa seba na výkres a výslednú prácu vystavíme v triede. Obmenou môže byť zviazanie prác do knihy s názvom napr. „Naše zrkadlo“. Na záver zhodnotíme priebeh hodiny.

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

V úvode hodiny mali slabší žiaci spočiatku problém vyjadriť svoj názor – často opakovali myšlienky svojich spolužiakov. Postupne, s pomocou učiteľky, však našli a povedali niečo nové o sebe. Aktivita bingo mala u žiakov veľký úspech. Predbiehali sa, každý chcel zvíťaziť. Pri brainstormingu si žiaci uvedomili aké vlastnosti majú, ako sa správajú v kolektíve. Nebáli sa povedať aj negatívne vlastnosti spolužiakov, padli aj konkrétne mená. Hodinu hodnotím ako veľmi úspešnú, pretože následne po nej vzrástla vzájomná pomoc medzi spolužiakmi.

Žiaci sa naučili počúvať názory spolužiakov, ohodnotiť ich, vcítiť sa do problémov iných.

2.5 Hodina prírodovedy s použitím metódy zhlukovania

Ročník: prvý ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Moja rodina

Téma: Predstavím vám svojich najbližších

Organizačná forma: vyučovacia hodina

Medzipredmetové vzťahy: matematika, slovenský jazyk a literatúra, výtvarná výchova

Formy práce: individuálna práca

Pomôcky: výkres, fixky, temperové farby

Metódy: metóda zhlukovania

Cieľ: žiaci majú poznať príbuzenské vzťahy v rodine

Špecifický cieľ: žiaci sa majú naučiť samostatne sa učiť

Metodický postup:

I. Úvodná časť: Evokácia

Na tabuli máme nalepený papier, na ktorom je v strede napísané slovo Rodina. Úlohou žiakov je napísať k nemu všetko, čo ich v súvislosti s týmto slovom napadne. ([príloha E](#) obrázok č. 14)

Po vypracovaní úlohy pracujeme so slovami, ktoré žiaci napísali. Rozoberáme slová rodičia, starí rodičia, syn, dcéra, vnuk, vnučka, teta, strýko, neter, synovec. Žiaci určujú vzťahy medzi nimi, menujú členov svojej rodiny. Ďalšou úlohou žiakov je vybrať si jedného člena rodiny a napísať na pripravený papier na tabuli jeho vlastnosti. Žiaci si najčastejšie z rodiny vyberali mamu. ([príloha E](#) obrázok č. 14)

II. Hlavná časť: Uvedomenie si významu

V tejto časti si každý žiak vytvorí na výkres rodokmeň svojej rodiny, do ktorého píše mená členov rodiny. ([príloha E](#) obrázok č. 15) Po vypracovaní úlohy, niektorí žiaci porozprávajú pred ostatnými spolužiakmi o svojej rodine; koľko má členov a ako sa volajú. V závere učiteľka kladie otázky typu: Čo si ty vo vzťahu k tvojim rodičom? Čo si ty vo vzťahu k babke? Tu majú žiaci možnosť upevniť si pojmy príbuzenských vzťahov v rodine. Po úspešnom zvládnutí sa so žiakmi porozprávame o povolaniach členov rodiny, záľubách, prípadne veku. Zistíme, do akej miery žiaci poznajú svoju rodinu.

III. Záverečná časť: Reflexia

V závere si každý žiak vyberie jedného člena rodiny, napíše o ňom pár viet a namaluje ho. ([príloha E](#) obrázok č. 16, obrázok č. 17)

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

Zhlukovanie slúžilo na uvedenie si toho, čo všetko vedia, nevedia o svojej rodine. Žiakom robili problémy slová ako neter, synovec v príbuzenských vzťahoch. Keď však nakreslili svoj rodokmeň, už sa im tieto vzťahy určovali ľahšie. Nakoniec všetky príbuzenské vzťahy zvládli bez problémov. Pri poznatkoch o svojej rodine, niektorí žiaci zistili, že mnohé veci, ako vek, povolanie, záľuby rodičov, unikli ich pozornosti a cítili potrebu si tieto nedostatky doplniť. Na ďalšej hodine s radosťou porozprávali nové poznatky. V záverečnej časti, pri opise, žiaci najčastejšie písali o svojej mame.

Na tejto hodine sa žiaci naučili usporiadať si svoje vlastné myšlienky a samostatne ich vyjadriť.

2.6 Hodina prírodovedy s použitím metódy viem-čcem vedieť-naučil som sa

Ročník: tretí ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Živočíchy súčasť prírody

Téma: Žaba

Organizačná forma: vyučovacia hodina

Medzipredmetové vzťahy: slovenský jazyk a literatúra, výtvarná výchova

Formy práce: individuálna a skupinová práca, práca s encyklopédiou a náučnými textami, počítač, práca s internetom

Pomôcky: encyklopédie, tabuľky, počítač

Metódy: viem-čcem vedieť-naučil som sa

Cieľ: žiaci si majú prehliť vedomosti o žabe

Špecifický cieľ: žiaci majú vedieť aplikovať svoje vedomosti pružne a tvorivo

Metodický postup:

I. Úvodná časť: Evokácia

Žiakov rozdelíme do skupín s tromi členmi a spoločne budú zapisovať do tabuľky

KWHLW: čo *vedia*, čo *chcú vedieť* o žabe, *ako to zistia*. ([príloha F](#) obrázok č. 18)

Po vyplnení sa skupinky navzájom informujú o svojich vedomostiach a predovšetkým o tom, aké informácie chcú získať.

II. Hlavná časť: Uvedenie si významu

Žiaci vyhľadávajú nové informácie na internete, v náučných textoch, v encyklopédiách. Nové poznatky zapisujú do tabuľky KWHLW v časti: *dozvedel som sa, kde som sa to dozvedel*.

Nasleduje zhodnotenie získaných vedomostí. Postupujeme spôsobom odpovedí na konkrétne otázky, pri ktorých sa skupinky priebežne striedajú a zároveň informujú, kde danú odpoveď získali.

Pri tejto aktivite deti ukážu vedomosti, ktoré už mali, formulujú otázky, ktoré ich zaujímajú a zároveň prezentujú poznatky, ktoré získali samoštúdiom.

III. Záverečná časť: Reflexia

V tejto časti preveríme získané vedomosti zapisovaním poznatkov do novej tabuľky, ktorá je pripravená na tabuli. Sú v nej tieto časti: opis tela, životné prostredie, úžitok, potrava. ([príloha F](#) obrázok č. 19) V závere hodiny si žiaci poskladajú skákajúce žaby z papiera. ([príloha F](#) obrázok č. 20)

Tému Žaba ďalej rozpracujeme v predmete slovenský jazyk – slohová výchova. Žiaci samostatne alebo v skupinách tvoria básne alebo články do školského časopisu. Básne a články žiaci výtvarne obohatia o ilustrácie. Všetky práce vystavíme na nástenke, aby žiaci videli spracovanie danej témy z viacerých pohľadov.

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

Žiaci so záujmom vyhľadávali nové informácie hlavne na internete, ale zaujímavé boli pre nich aj encyklopédie. Predbiehali sa v hľadaní takých informácií, ktoré ostatné skupiny ešte neobjavili. Zo žiab, ktoré si poskladali, mali veľkú radosť a uskutočnili súťaž, ktorá žaba doskočí najďalej. V závere hodiny som pochválila jednotlivcov za zaujímavé myšlienky a postrehy, ktoré na hodine prezentovali. Myslím, že hodina splnila svoj účel, žiaci si hrovou formou prehľadali svoje vedomosti.

2.7 Hodina slovenského jazyka s použitím metód voľné písanie, rovnakí/rozdielni

Ročník: druhý ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Súkromný list

Téma: Adresa, list

Organizačná forma: vyučovacia hodina

Medzipredmetové vzťahy: vlastiveda, prírodoveda

Formy práce: individuálna a skupinová práca

Pomôcky: papier, fixky, pohľadnice, obálky

Metódy: metóda voľného písania, rovnakí/rozdielni

Ciel': žiaci majú vedieť napísať list, adresu

Špecifický cieľ: žiaci majú vedieť úspešne riešiť problémy, ktoré boli doteraz neznáme

Metodický postup:

I. Úvodná časť: Evokácia

Žiakov rozdelíme do dvoch skupín. Každá skupina dostane hárok papiera a fixky. Jednej skupine zadáme tému: adresát a odosielateľ, druhej skupine zadáme tému: pohľadnica a list. Do stredu papiera zapisujú alebo kreslia, čo má ich téma spoločné. Do rohov zapisujú alebo kreslia, v čom je ich téma rozdielna. ([príloha G](#) obrázok č. 21) Po zhotovení sa skupiny medzi sebou informujú, čo všetko o danej téme vedia.

II. Hlavná časť: Uvedomenie si významu

V ďalšej časti hodiny si žiaci zopakujú písanie vlastnej adresy. Adresu píšú na pripravenú obálku do ľavého horného rohu na miesto odosielateľa. Obálky odložíme. Ďalej pokračujeme rozhovorom o písaní listu – prečo ho píšeme, komu ho píšeme, čo v ňom píšeme. Zároveň máme nachystané ukážky správne a nesprávne napísaných listov, napr. list bez oslovenia, bez podpisu. So žiakmi o nich diskutujeme a v závere zopakujeme, ako má byť list správne napísaný.

III. Záverečná časť: Reflexia

V záverečnej časti každý žiak napíše krátky list komukoľvek – rodičom, starým rodičom, kamarátom, bratrancom, sesterniciam... ([príloha G](#) obrázok č. 22) Žiaci píšú o čomkoľvek, čo považujú za dôležité v liste napísať. Po dopísaní listy zozbierame a opravíme. Na nasledujúcu hodinu si žiaci prinesú adresu toho, komu list píšú. Na obálky, ktoré sme odložili, si dopíšu adresáta a prepíšu opravený list na čistý hárok papiera. Takto napísané listy môžeme odoslať poštou.

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

Táto hodina bola pre deti náročná, keďže v dnešnej dobe sa už listy píšú veľmi málo. Oni sa stretávajú skôr s písaním SMS a e-mailov. Téma ich však zaujala a s radosťou vypisovali adresy a vzájomne sa informovali komu budú list posielat'. Aj samotné písanie listu zvládli bez problémov. Keďže deti prejavili záujem naozaj poslať listy poštou,

priniesli si centy a vybrali sme sa odoslať listy na poštu. Niektorí žiaci zistili, že nevedia, kde sa lepí známka. Vysvetlili sme si, ukázali a pani poštárka každému osobne list prevzala a opečiatkovala. Asi o dva týždne prišli deti s radosťou do školy, že dostali na svoje listy odpovede. Myslím, že táto hodina splnila svoj cieľ.

2.8 Hodina vlastivedy s použitím metódy cubing

Ročník: druhý ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Môj rodný kraj a čo sa v ňom deje

Téma: Moje mesto

Organizačná forma: vyučovací dvojhodinový blok

Medzipredmetové vzťahy: výtvarná výchova, prírodoveda

Formy práce: individuálna a skupinová práca, didaktická hra

Pomôcky: papier, výkresy, obrázky, lep

Metódy: cubing

Cieľ: žiaci majú poznať svoje mesto - významné budovy, históriu, orientovať sa ňom

Špecifický cieľ: žiaci majú vedieť zvažovať a uskutočňovať premyslené rozhodnutia

Metodický postup:

I. Úvodná časť: Evokácia

Hodinu začneme rozhovorom na tému moje mesto. Podľa obrázkov umiestnených na magnetickej tabuli necháme žiakov, aby svojim pozorovaním informovali ostatných o akýchkoľvek poznatkoch. Nezasahujeme z hľadiska triedenia, snažíme sa iba, aby sa žiaci neprekrikovali. Po vyčerpaní poznatkov žiaci zatriedia obrázky do skupín: história, významné budovy, šport, kultúrne podujatia.

Žiaci sa rozdelia do skupín s tromi, štyrmi členmi a spoločne zapisujú odpovede na otázky, týkajúce sa mesta, na vopred pripravené výkresy (kocka). Každá skupina odpovedá na iné otázky. Po vypracovaní, kocky žiaci vystrihnú, zlepiť a postupne si ich medzi skupinami podávajú a informujú sa o poznatkoch, ktoré mali napísať. ([príloha H](#) obrázok č. 23)

II. Hlavná časť: Uvedomenie si významu

Za úlohu mali žiaci priniesť si 3, 4 obrázky o Myjave. Keďže poznatkov o Myjave majú dostatok, úlohou každého je vytvoriť na výkres vlastný projekt o Myjave.

Do projektu môžu lepiť obrázky, písať, kresliť, každý podľa vlastného uváženia.

([príloha H](#) obrázok č. 24)

Hotové práce vystavíme na nástenke, aby mali žiaci možnosť porovnať si práce medzi sebou. Zároveň zhodnotíme ich prácu a dáme priestor na vyjadrenie aj samotným žiakom: Ktoré práce sa im najviac páčia?, Prečo?, Čo im tam chýba? atď.

III. Záverečná časť: Reflexia

V záverečnej časti sa zahráme hru. Každý žiak napíše na jeden lístok papiera meno spolužiaka, ktorého by zvolil za starostu triedy a na druhý lístok návrh, čo by chcel v meste urobiť, zmeniť, vybudovať. Lístky vhodia žiaci do dvoch obálok. Víťaz volieb potom prečíta návrhy detí a spoločne budú o nich diskutovať.

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

Ak zvolím tému na projekt, vždy ho žiaci robia v škole. Snažím sa o to, aby dokázali samostatne spracovať danú tému bez pomoci rodičov. Keďže sme už robili viacero projektov, tento patrila k tým dobre zvládnutým. Žiaci boli ochotní poskytnúť si obrázky medzi sebou, podporovali sa a snažili sa vytvoriť, čo najlepšie práce. Záver hodiny bol aj o vzťahoch v triede. Počty hlasov boli dosť vyrovnané, vzhľadom k tomu, že deti sú dobrý kolektív. Zistili, kto je najobľúbenejší a viacerí sa vyjadrili prečo. Pri písaní návrhov sa prejavila individualita žiakov a mnohí prezentovali zaujímavé myšlienky.

2.9 Hodina matematiky s použitím metód brainstorming, cinguain

Ročník: druhý ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Geometrické tvary

Téma: Štvorec, obdĺžnik, trojuholník, kruh

Organizačná forma: vyučovacia hodina

Medzipredmetové vzťahy: výtvarná výchova, slovenský jazyk

Formy práce: individuálna a skupinová práca, práca vo dvojiciach

Pomôcky: papier, skladačka, mešec, geometrické tvary

Metódy: brainstorming, cinguain

Cieľ: žiaci majú poznať a rozlíšiť geometrické tvary

Špecifický cieľ: žiaci majú vedieť tvorivo myslieť a vyjadrovať sa k téme

Metodický postup:

I. Hlavná časť: Evokácia

Žiakov rozdelíme do skupín a zadáme tému: geometrické tvary. Úlohou žiakov je napísať alebo nakresliť na pripravený papier všetko, čo o danej téme vedia. ([príloha CH](#) obrázok č. 25) V časovom intervale 5-10 minút má každý žiak možnosť vyjadriť svoj názor, myšlienku. Po uplynutí časového limitu, každá skupinka odprezentuje svoje práce. Ostatní majú možnosť doplniť informácie, prípadne spresniť, vyvrátiť nesprávne tvrdenia. V záverečnej fáze brainstormingu učiteľ zhrnie základné poznatky o geometrických tvaroch a zdôrazní rozdiel medzi štvorcom a obdĺžnikom.

II. Hlavná časť: Uvedomenie si významu

V ďalšej časti budú žiaci rysovať štvorce a obdĺžniky do štvorcovej siete. Učiteľ zadáva úlohy typu: Narysuj štvorec, ktorý sa skladá z deviatich štvorčekov. Narysuj 2 rôzne obdĺžniky, ktoré sa skladajú z 12 štvorčekov. Na spestrenie hodiny využijeme matematickú hru Skladačka. Žiakov opäť rozdelíme do skupín. Každá skupina dostane nastrihané štvorce a trojuholníky, ktoré majú zložiť do štvorca. ([príloha CH](#) obrázok č. 25) Touto činnosťou uplatňujú žiaci svoje poznatky v práci, ktorá rozvíja ich tvorivé myslenie.

Po úspešnom zložení Skladačiek, má učiteľ nachystaný mešec, v ktorom sú rôzne geometrické tvary - najviac je kruhov rôznej veľkosti. Každý žiak má za úlohu vytiahnuť z mešca jeden kruh. Tu žiaci hmatom rozlišujú geometrické tvary.

III. Záverečná časť: Reflexia

V závere hodiny zopakujeme učivo pomocou cinquain. Žiakom rozdáme papiere, na ktorých majú zadanú tému. Vo dvojiciach tvoria básne na jednu z tém: kruh, trojuholník, štvorec, obdĺžnik. ([príloha CH](#) obrázok č. 26) Po vypracovaní žiaci prečítajú svoje básne a zhrnieme poznatky o geometrických tvaroch. Štyri najlepšie a najvýstižnejšie práce vystavíme na nástenke, aby žiaci mali možnosť kedykoľvek si dané učivo pripomenúť.

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

Pri brainstormingu mali žiaci dobré postrehy. Všimli si aj predmety v triede, ktoré im geometrické tvary pripomínali. Úsilie a súťaživosť žiakov sa prejavila pri Skladačke. Všetci chceli, čo najrýchlejšie splniť úlohu. Zo začiatku sa im nedarilo, premýšľali, skúšali pokusom, omylom. Keď sa to však podarilo jednej skupine a žiaci videli ako to má vyzeráť, postupne na to prišli aj ostatné skupiny. Pri tvorení básní boli žiaci nútení, vypočuť sa navzájom a dohodnúť sa na výbere najvýstižnejších slov.

Hodina rozvíjala tvorivé myslenie, vyjadrovanie a žiaci ju vnímali ako zábavnú. Hravou formou si zopakovali všetky vedomosti o geometrických tvaroch.

2.10 Hodina pracovného vyučovania s použitím metódy voľné písanie

Ročník: štvrtý ISCED 1 – primárne vzdelávanie

Tematický celok: Stravovanie a príprava jedál

Téma: Potraviny a jedlá

Organizačná forma: vyučovací dvojhodinový blok

Medzipredmetové vzťahy: výtvarná výchova, prírodoveda, slovenský jazyk

Formy práce: individuálna a skupinová práca, didaktická hra

Pomôcky: papier, výkresy, lep, misa, nožík, strúhadlo, lyžička, biely jogurt, eidam, cesnak, chlieb, kyslá smotana, vanilkový cukor, piškóty

Metódy: voľné písanie

Ciel': žiaci majú poznať zdravé potraviny, potraviny rastlinného a živočíšneho pôvodu, vedieť pripraviť jednoduchý recept

Špecifický cieľ: žiakom poskytnúť priestor na sebarealizáciu, manuálnu zručnosť

Metodický postup:

I. Úvodná časť: Evokácia

V úvode hodiny sa so žiakmi porozprávame o zdravých potravinách, pripomenieme si potravinovú pyramídu, o ktorej sa učili na prírodovede. Od potravín prejdeme k vareným jedlám a každý žiak povie, ktoré jedlo má najradšej.

II. Hlavná časť: Uvedomenie si významu

To, či žiaci vedia, ktoré potraviny sú rastlinného a živočíšneho pôvodu, si overíme samostatnou prácou. Každý žiak dostane na papieri napísané rôzne názvy potravín a jedál. Úlohou žiakov je rozstrihať a nalepiť názvy do dvoch skupín (rastlinný a živočíšny pôvod) na ďalší papier. ([Príloha I](#) obrázok č. 27) Po vypracovaní úlohy nasleduje spoločná kontrola, diskusia a vysvetlenie nesprávneho zatriedenia potravín.

V ďalšej úlohe rozdelíme žiakov do skupín po štyroch. Ich úlohou je, v priebehu piatich minút, napísať na pripravený hárok papiera, čo najviac prídavných mien, ktoré súvisia s potravinami. Slová doplnia nakreslením obľúbených jedál. Po dopísaní nasleduje voľné písanie. Opäť stanovíme časový interval, napr. desať minút. Žiaci píšú vety, súvislý text, v ktorom použijú čo najviac prídavných mien, ktoré už predtým napísali. Vety majú byť vymyslené, humorné. ([Príloha I](#) obrázok č. 28) V závere každá skupina odprezentuje svoju tvorbu.

III. Závěrečná část: Reflexia

V závěrečné části hodiny sa žiaci naučia pripraviť dve jednoduché zdravé jedlá: smotanovú tortu a jogurtovo-syrovo-cesnakovú nátierku. Suroviny treba zabezpečiť popredu. Hotovú nátierku natreli na pripravené krajíčky chleba a zjedli. Smotanovú tortu sme dali odstáť do chladničky a na druhý deň na desiatu si na nej žiaci pochutili.

Recepty si žiaci napísali na počítačoch na informatickej výchove.

Pozorovanie učiteľky, zhodnotenie hodiny:

Hodina bola pre žiakov zaujímavá, zábavná, naučili sa pripraviť jedlo podľa receptu. Veľmi sa im páčilo voľné písanie viet, kde im vznikli humorné texty a veľa sa pri ich čítaní nasmiali. Veľký úspech mali aj recepty. Do prípravy jedál sa s veľkým záujmom zapájali všetci žiaci. Pochválili sa, že aj doma rodičom pripravili tieto jedlá. Hodinu hodnotím ako veľmi úspešnú, splnila svoj cieľ.

ZÁVER

Kritické myslenie vo vyučovacom procese je krokom dopredu, je to jedna z ciest, ako obohatiť výučbu a prinútiť žiakov, aby pracovali, mali záujem o učivo a chceli sa učiť.

Cieľom nie je iba samotný proces výchovy a vzdelávania, ale aj formovanie osobnosti žiaka, jeho príprava na život a sebarealizácia. V mojej práci som sa venovala metódam, ktoré využívam na všetkých vyučovacích hodinách a v praxi sa mi osvedčili. Pri používaní stratégie myslenia a učenia EUR, mali žiaci možnosť spojiť svoje staré vedomosti a skúsenosti s novými a upevňovať ich rôznymi spôsobmi. Mnohé metódy si žiaci veľmi obľúbili. Prvou z nich je metóda zhlukovania, ktorá rozvíja vlastné nápady žiakov a napomáha pri rozhodovaní a výbere. Ďalšou obľúbenou metódou je brainstorming, pri ktorom žiaci vyjadrujú svoje myšlienky, prepájajú poznatky z rôznych oblastí a dávajú ich do súvislostí. Žiaci sa naučili nebáť sa prezentovať svoje názory a myšlienky, aj keď boli niekedy nesprávne. Na hodinách pracovali so záujmom, aktívne sa zapájali do všetkých činností, tvorili, premýšľali, vyhľadávali nové informácie. Pozitívne hodnotím tvorbu projektov, pri ktorých kriticky hodnotili nielen svoje práce, ale aj práce spolužiakov. Stretli sa nielen s pozitívnymi, ale aj s negatívnymi názormi a boli nútení prijať a zvládať obidve kritiky. Skupinovou prácou som vytvorila dostatok príležitostí na rozvíjanie a posilňovanie komunikačnej schopnosti slabších žiakov. U žiakov 1.stupňa je veľmi dôležitý rozvoj slovnej zásoby. Úspech učenia sa, závisí aj od ich kultivovaného rečového prejavu. V praxi som ukázala skutočnosť, že na hodinách možno účinne využiť a skombinovať viaceré metódy rámca EUR. Potvrdilo sa mi, že týmito metódami a pozitívnym prístupom je vyučovanie pre deti zaujímavejšie, vtiahne ich do centra diania a zároveň vzťahy medzi učiteľom a žiakmi sú otvorenejšie, bližšie. Pravidelným využívaním metód kritického myslenia sa žiaci naučili samostatne tvorivo myslieť a zároveň mali pocit zmysluplnosti vyučovania. V priebehu mojej pedagogickej praxe budem aj naďalej uplatňovať metódy kritického myslenia a na ich základe zlepšovať kvalitu vyučovania.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. ADAMUSOVÁ, M., ŠTEVONKOVÁ, K. et al. 2001. *Projekt Orava v praxi*, Bratislava: Občianske združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, 2001. ISBN 80-968664-0-0
2. HUBOVÁ, M., MASLOVÁ, M. 2006. *Inovácie v škole*. Bratislava: Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, 2006. ISBN 80-968664-8-6
3. PETLÁK, E. 2002. *Pedagogicko-didaktická práca učiteľa*. Bratislava: IRIS, 2002. ISBN 80-89018-05-x
4. PETLÁK, E. 2004. *Všeobecná didaktika*. Bratislava: IRIS, 2004. ISBN 80-89018-64-5
5. ZELINA, M. 2000. *Alternatívne školstvo*. Bratislava: IRIS, 2000. ISBN 80-88778-98-0
6. TUREK, I. 2010. *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition, 2010. ISBN 978-80-8078-322-8
7. TUREK, I. 2004. *Inovácie v didaktike*. Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2004. ISBN 80-8052-188-3
8. LIPTÁKOVÁ, Ľ. a kol. 2011. *Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatúry pre primárne vzdelávanie*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, 2011. ISBN 978-80-555-0462-9
9. KOVALIKOVÁ, S. 1996. *Integrované tematické vyučovanie*. Bratislava: FABER, 1996. ISBN 80-967492-6-9
10. GAVORA, P. a kol. 2008. *Ako rozvíjať porozumenie textu u žiaka*. Nitra: ENIGMA, 2008. ISBN 978-80-89132-57-7
11. JAŠOVÁ, M. 2010. *Motivačné aktivity stimulujúce rozvoj osobnosti dieťaťa mladšieho školského veku v 1. a 2. ročníku ZŠ vo vyučovaní slovenského jazyka*. In: Notes, roč. 11, Jar 2010, s. 22. ISSN 1336-1651
12. PALENČÁROVÁ, J. 2010. *Ako písať...(Repetitórium)*. In: Notes, roč. 11, Jar 2010, s. 33-34, ISSN 1336-1651
13. MÄSIAR, P., KVAPIL, R. 2010. *Ako písať záverečné práce*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2010. Dostupné na:
http://www.mpc-edu.sk/library/files/ako_pisat_zav_prace_final_skratene2_6.pdf

PRÍLOHY

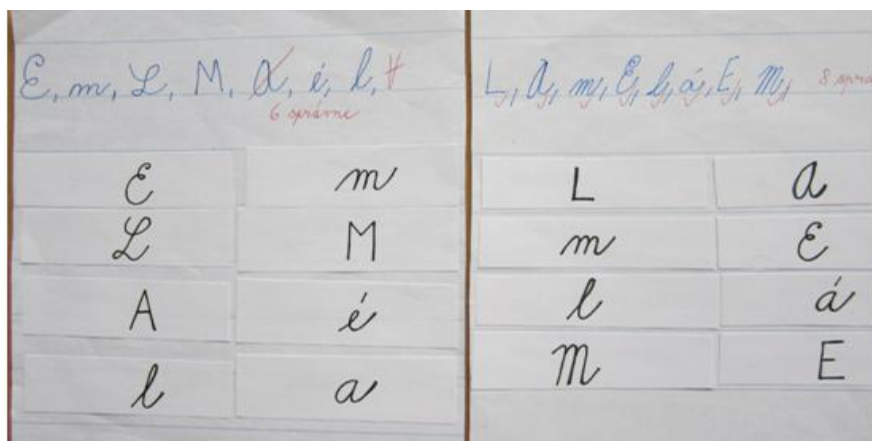
Príloha A

Obrázok č. 1
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Obrázok č. 2
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

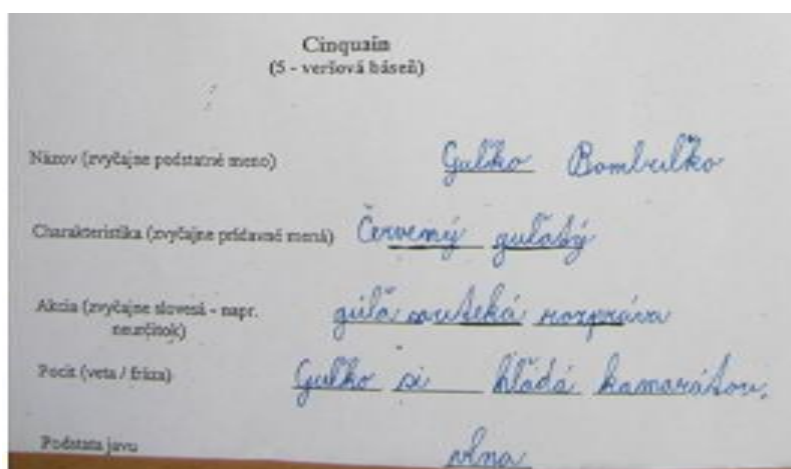
Obrázok č. 3

Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Príloha B

Obrázok č. 4
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Obrázok č. 5
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

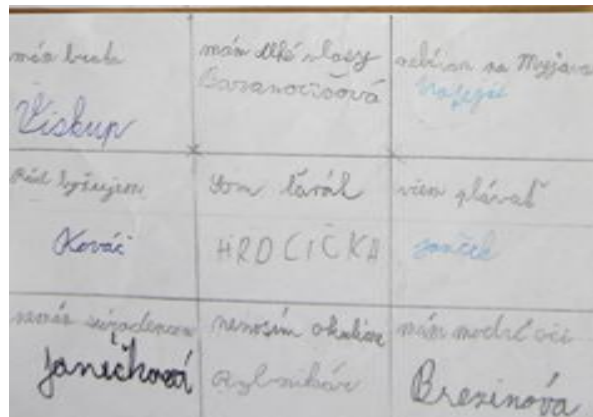
Babička upletie bábičke papuče.	Gul'ko sa zagúľal po skriňu.
Kto upletie bábičke papuče? Babička, uplet' bábičke papuče!	Kto sa zagúľal po skriňu? Gul'ko zagúľaj sa po skriňu!

Obrázok č. 6
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Obrázok č. 7
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Príloha D

Obrázok č. 11

Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Obrázok č. 12

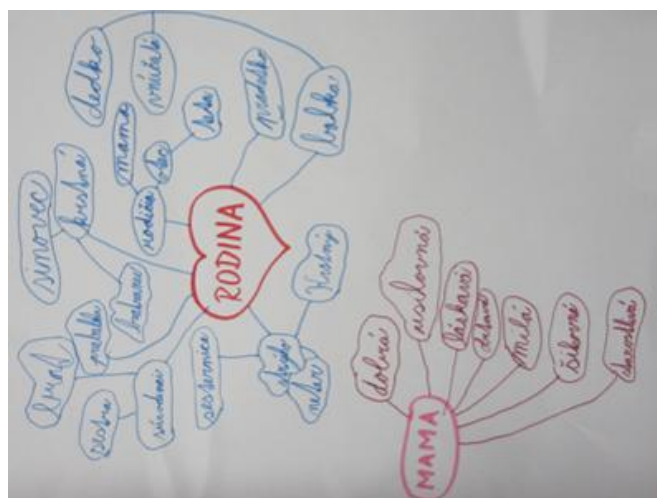
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

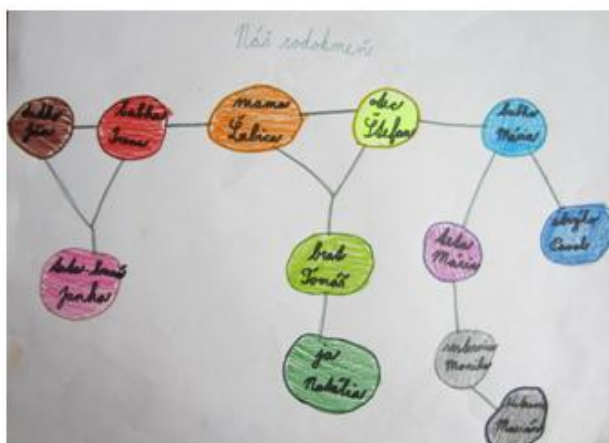
Obrázok č. 13

Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Príloha E

Obrázok č. 14
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Obrázok č. 15
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Obrázok č. 16
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Mama
 Moja mama má modré oči a dlhé
 hnedé vlasy. Je štíhla a vysoká.
 Je aj veľmi dobrá. S bratom ju
 máme veľmi radi. Stará sa o nás.
 Dáva nám dobrú jedlá, upraduje, učí
 sa s nami.

Môj otec
 Môjho otca volám bábo. Je
 vysoký a chudý. Má bledé
 vlasy a nosí okuliare.
 Práboho pracuje pri počítači.
 Chodí sa so mnou horčulovať.
 Mám ho rada.

Obrázok č. 17 Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Príloha F

KWHLW

Viem	Chcem vedieť	Ako to zistím	Dozvedel	Kde
skáče prečo sa ma dlhý jazg chopá múcky jesť rôzne vode	koľko sa dovíja koľko kľuč majčok kľučov aký má šach	na internete v encyklopédii v knihách zavazadách	asi 1000 majčok glavica bilany majčok šach kopany park	encyklopédia knihy internet knihy internet

Obrázok č. 18
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

ŽABA - obojživelník

OPIS TELA	POTRAVA	ŽIVOT. PROSTREDIE	ROZMNOŽOVANIE
dlhá a krátka nohy farba zelene a hnedá vlnkavá ako potoky a lúky horou	hmyz pačiky červčky múcky mýdla, lepkavé prachy	blato, súš voda - prasa blato, prasa potoky	vajíčka, vodu vykladajú sa rôznymi vodu - majú chrust na súši chováť sa

Obrázok č. 19
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Obrázok č. 20
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Príloha H

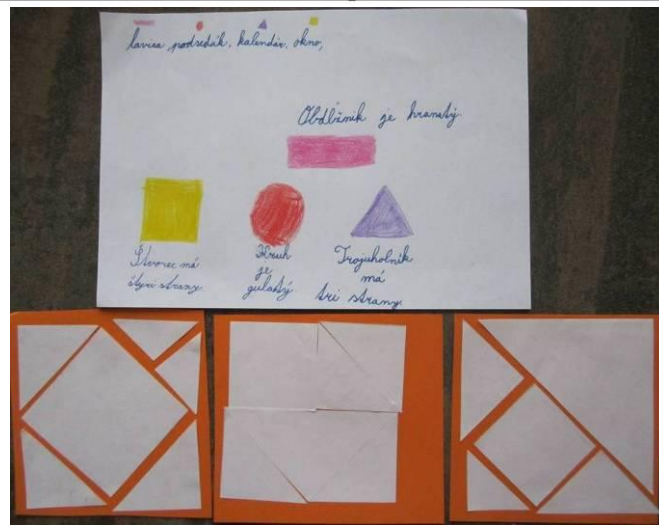
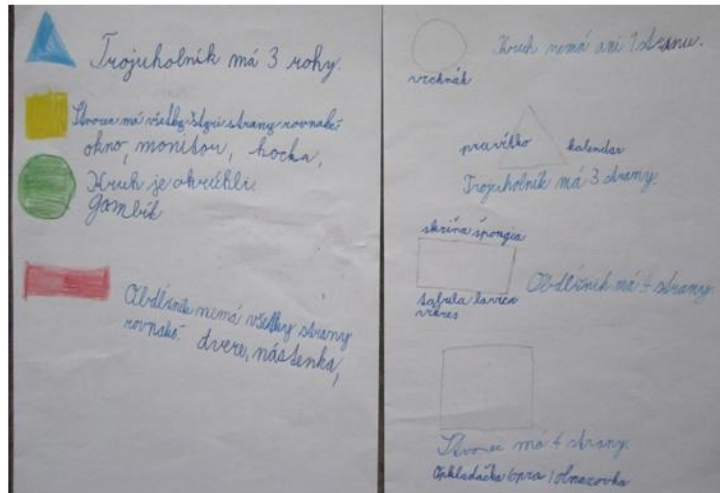

Obrázok č. 23
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

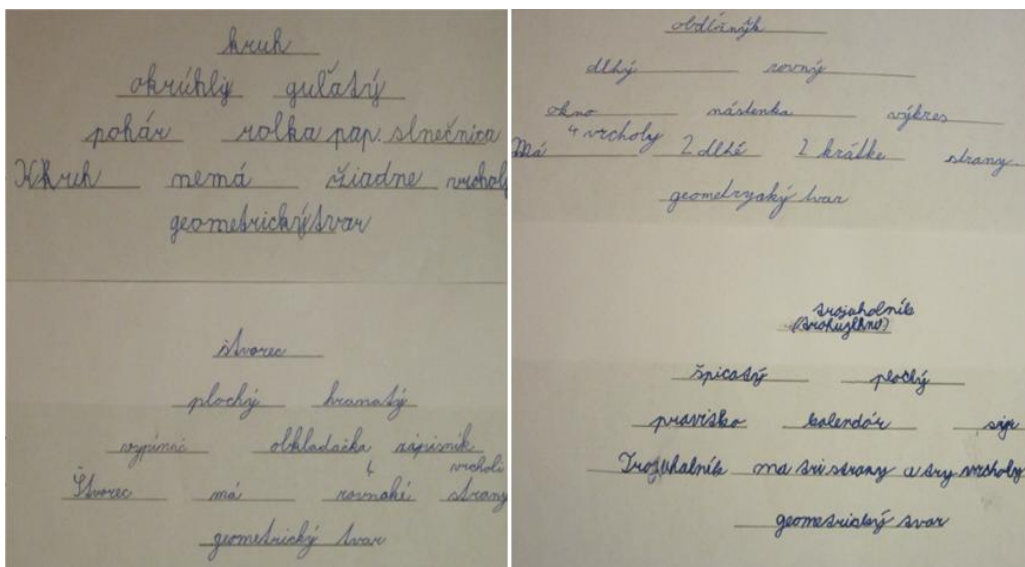

Obrázok č. 24
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Príloha CH

Obrázok č. 25
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Obrázok č. 26
Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

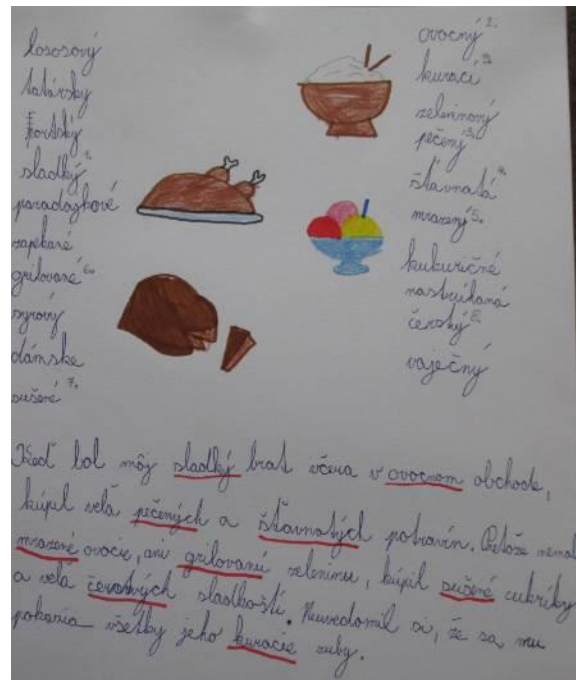
Príloha I

Marková Potraviny správne označení

rastlinného pôvodu	živočišneho pôvodu
paprika	salám
šošovica	klobása
mrkva	rezeň
lekvár	tvaroh
hranolky	jogurt
múka	vajíčka
slniečnicový olej	mlieko
karfiol	pečené kurča
marhuľa	smotana
jablko	paštéta
zeleninové rizoto	vysmázaná ryba
chlieb	praženica

Obrázok č. 27

Autorka: Mgr. Ľubica Nováková

Obrázok č. 28

Autorka: Mgr. Ľubica Nováková